

26.09.2018

Ärende/38

§ 272

Den av ledamoten Alviina Alametsä väckta motionen om ökning av psykiatrisk hjälp med låg tröskel

HEL 2018-002003 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige betraktade den av ledamoten Alviina Alametsä väckta motionen som slutbehandlad.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Marja-Liisa Rautanen, stadssekreterare, telefon: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Bilagor

1 Alametsä Alviina Aloite Kvsto 14022018 10

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Beslutet stämmer överens med förslaget.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Alviina Alametsä och 33 andra ledamöter föreslår i sin motion att psykiatriska tjänster med låg tröskel ska ökas.

Enligt 30 kap. 11 § 2 mom. i förvaltningsstadgan ska stadsstyrelsen förelägga fullmäktige en motion som undertecknats av minst 15 ledamöter.

Stadsstyrelsen hänvisar till social- och hälsovårdsnämndens utlåtande och konstaterar att ordnandet av psykiatriska tjänster och missbrukartjänster utgår från principen att tjänster ordnas i främsta rummet på basnivå och med låg tröskel, att serviceutbudet är mångsidigt och att vården och servicen skräddarsys enligt klientens och patientens behov. Tjänsterna produceras enligt flerkanalprincipen, multiprofessionellt och återhämtningsorienterat. Vården har delats upp mellan basnivå och specialnivå, och de nationella rekommendationerna för god medicinsk praxis följs i vården.

I Helsingfors har den psykiatriska vården och missbrukarvården delats så att hälsostationen är den preliminära vårdplatsen för patienter med lindriga och medelsvåra symtom och patienten hänvisas efter en bedömning till nödvändiga fortsatta undersökningar och fortsatt vård till exempel till psykiatri- och missbrukarcentraler.

Hälsostationer har sjukvårdare som är specialiserade på psykiatrisk vårdarbetet och missbrukarvård. Patienten hänvisas till deras mottagning efter hälsovårdarens eller läkarens bedömning av vårdbehovet. En sjukskötare i psykiatrisk vård och missbrukarvård kontaktar klienten i regel under samma dag. Hur brådskande vårdbehovet är bedöms per telefon eller på en konsultationsmottagning. För krispatienter har mottagningstider för akut vård reserverats. På årsnivån vårdar sjukskötarna i psykiatrisk vård och missbrukarvård ca 11 000 krispatienter, depressionspatienter eller patienter med ångestsyndrom (bedömningar för ADHD medräknade). Det är möjligt att vårda till exempel de flesta depressionspatienter inom primärvården på en hälsocentralläkarens och en hälsovårdarens mottagning eller på mottagningen hos en sjukskötare i psykiatrisk vård och missbrukarvård med hjälp av en konsulterande psykiater.

Även ungdomsstationen och de psykiatriska sjukskötarna inom studerandehälsovården tillhandahåller psykiatriska tjänster och missbrukartjänster på basnivå. Ungdomar i 13–29 års ålder och vuxna kan söka sig till dessa tjänster. Dessutom erbjuder Navigatorn Helsingfors yrkesövergripande rådgivning och stöd med låg tröskel i frågor som gäller hälsa, välbefinnande och möjligheterna att få vård för personer i 15–29 års ålder. På ungdomsstationen vårdas årligen 1 300 och inom studerandehälsovården 1 300 klienter med psykiatriska symtom eller missbrukssymtom.

Hösten 2017 inledde ambulerande arbetsgrupper för allmän psykiatri och missbrukarvård inom de psykiatriska tjänsterna och missbrukartjänsterna sin verksamhet. De erbjuder konsultationshjälp, bedömning av vårdbehovet och kortinterventioner på plats eller hos patienten för basservicen (till exempel hälsostationerna, socialarbetet, servicecentralerna, de somatiska vårdavdelningarna), barnskyddet och boendetjänsterna inom ett par vardagar från begäran om hjälp. Servicen omfattar alla områden i Helsingfors och är en del av den nya tröskellösa och multiprofessionella servicemodellen för centralerna för hälsa och välbefinnande. Inom barnskyddet placeras dessutom sjukskötare i psykiatrisk vård och missbrukarvård som arbetar i arbetsgrupperna för bedömning av vårdbehovet och stödet för barnfamiljer.

Den brådskande behandlingen av psykiatriska symtom och missbrukssymtom på vardagar ordnas på hälsostationer. På kvällar och veckoslut

26.09.2018

Ärende/38

vårdas vuxna som blivit akut sjuka på jouten vid Haartmanska sjukhuset och Malms sjukhus. På jouten vid dessa sjukhus finns även specialläkarens psykiatriska dygnetruntjour med sjukskötare i psykiatrisk vård och missbrukarvård. Den psykiatriska jouten vårdar ca 7 000 patienter årligen.

I Helsingfors produceras den specialiserade psykiatriska öppenvården och den polikliniska missbrukarvården på lokala psykiatri- och missbrukarcentraler.

De lokala psykiatri- och missbrukarcentralerna får ca 6 000 remisser årligen och antalet patienter som får vård uppgår till ca 14 000 om året. Alla remisser bedöms antingen på ankomstdagen eller följande vardag. Icke-brådskande vård ordnas inom den lagstadgade tidsfristen. Vid brådskande allvarliga fall kan man direkt kontakta arbetsgrupperna för akut vård utan remiss. Vårdbegäran besvaras inom 1–3 dagar. Arbetsgrupperna för akut vård vårdar årligen 1 700 patienter i genomsnitt. De patienter som redan är inskrivna inom den psykiatriska vården kan på vardagar söka sig till akutmottagningen utan tidsbeställning. De som söker sig till missbrukarpoliklinikerna behöver ingen remiss eller förhandskontakt. Missbrukarpoliklinikerna vårdar totalt ca 5 000 patienter årligen.

Missbrukarpoliklinikernas verksamhetsprincip om mottagning utan tidsbeställning görs tillgängligare genom att utvidga servicens verksamhetstid och öka det därtill hörande rörliga arbetet. Social- och hälsovårdssektorn utreder möjligheterna till ett eventuellt pilotprojekt för en öppen psykiatrisk mottagnings- och rådgivningstjänst.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Marja-Liisa Rautanen, stadssekreterare, telefon: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Bilagor

1 Alametsä Alviina Aloite Kvsto 14022018 10

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 10.09.2018 § 556

26.09.2018

Ärende/38

HEL 2018-002003 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Alviina Alametsän aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 22.05.2018 § 144

HEL 2018-002003 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon valtuutettu Alviina Alametsän ym. valtuustoaloitteesta koskien matalan kynnyksen mielenterveysavun lisäämistä:

”Mielenterveys- ja päihdepalvelujen järjestämisen periaatteena on perustason ja matalan kynnyksen palvelujen ensisijaisuus, monipuolinen palveluvalikko sekä asiakkaalle ja potilaalle tarpeenmukainen hoidon ja palvelun räätälöinti. Palvelut tuotetaan monikanavaisesti, moniammatillisesti ja toipumissuuntautuneen orientaation mukaan. Hoito on porrastettu perustasoon ja erikoistasoon ja siinä noudatetaan kansallisia Käypä hoito -suosituksia.

Helsingissä mielenterveys- ja päihdeoireiden hoito on porrastettu siten, että lievien ja keskivaikeiden mielenterveys- ja päihdeoireiden ensisijainen hoitopaikka on terveysasema, josta potilas ohjataan arvion jälkeen tarvittaviin jatkotutkimuksiin ja hoitoihin erikoistalolle esim. psykiatria- ja päihdekeskuksiin.

Terveysasemilla toteutettavan työn tukemiseksi psykiatria- ja päihdepalvelut on sijoittanut terveysasemille mielenterveys- ja päihdetyön sairaanhoitajia, joiden vastaanotolle ohjaututaan terveysaseman terveydenhoitajan tai lääkärin tekemän hoidon tarpeen arvioinnin jälkeen. Mielenterveys- ja päihdetyön sairaanhoitaja on yhteydessä asiakkaaseen pääsääntöisesti samana päivänä yhteydenotosta: hoidon kiireellisyys arvioidaan puhelimesta tai konsultaativastaanotolla. Kriisipotilaille on

varattu akuuttiaikoja. Vuosittain mielenterveys- ja päihdetyön sairaanhoitajat hoitavat noin 11 000 kriisi-, masennus- tai ahdistuneisuushäiriöpotilasta (ml. ADHD -arviot). Esim. valtaosa depressiopotilaista voidaan hoitaa perusterveydenhuollossa terveyskeskuslääkärin ja terveydenhoitajan (tai mielenterveys- ja päihdetyön sairaanhoitajan) vastaanotoilla konsultoivan psykiatrin tuella.

Perustasolla mielenterveys- ja päihdepalveluja tarjoavat myös Nuorisosema ja opiskeluterveydenhuollon psykiatriset sairaanhoitajat. 13–29 -vuotiaat nuoret ja aikuiset voivat hakeutua näihin joko ilman ennakkoyhteydenottoa tai omalla yhteydenotolla. Näiden lisäksi Ohjaamo Helsinki tarjoaa kynnyksetöntä moniammatillista neuvontaa ja tukea terveyteen, hyvinvointiin ja hoitoon pääsyyn liittyvissä kysymyksissä 15–29 -vuotiaille. Nuorisoseamalla hoidetaan 1 300 ja opiskeluterveydenhuollossa 1 300 mielenterveys- ja päihdeoireista kärsivää asiakasta vuosittain.

Psykiatria- ja päihdepalvelut tukee perustasoa mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden hoitamisessa myös muulla tavoin: syksyllä 2017 toimintansa aloittaneet psykiatria- ja päihdepalvelujen liikkuvat yleispsykiatrian ja päihdehoidon työryhmät tarjoavat kaikkialle peruspalveluihin (esim. terveysasemat, sosiaalityö, palvelukeskukset, somaattiset vuodeosastot), lastensuojeluun ja asumispalveluihin konsultaatioapua, hoidontarpeen arviointia ja lyhytinterventioita paikan päälle tai asiakkaan kotiin muutaman arkipäivän sisällä avunpyynnöstä. Palvelu on ulotettu Helsingin kaikille alueille ja se on osa uutta terveys- ja hyvinvointikeskuksissa toteutettavaa kynnyksetöntä ja moniammatillista toimintamallia. Tämän lisäksi lastensuojeluun ollaan sijoittamassa mielenterveys- ja päihdetyön sairaanhoitajia, jotka työskentelevät lapsiperheiden palvelutarpeen arvioinnin ja tuen työryhmissä.

Kiireellinen mielenterveys- ja päihdeoireiden hoito toteutetaan arkisin terveysasemilla. Iltaisin ja viikonloppuisin aikuisten äkilliset sairaudet hoidetaan Haartmanin ja Malmin päivystyksissä. Myös psykiatrian ympärivuorokautinen erikoislääkäritasoinen päivystys on Malmin ja Haartmanin sairaaloiden päivystyksissä ja sinne on sijoitettu psykiatrisia ja päihdetyön sairaanhoitajia. Psykiatrian päivystyksessä hoidetaan noin 7 000 potilasta/vuosi.

Helsingissä psykiatrian erikoistason avohoito ja polikliininen päihdehoito tuotetaan psykiatria- ja päihdepalvelujen alueellisissa psykiatria- ja päihdekeskuksissa: psykiatrisen erikoissairaanhoidon avohoidossa toteutettava tutkimus, hoito ja kuntoutus psykiatrian poliklinikoilla ja päihderiippuvuuskien hoito, avovieroitus ja opioidiriippuvaisten korvaushoito päihdepoliklinikoilla.

26.09.2018

Ärende/38

Tällä hetkellä alueellisille psykiatrian poliklinikoille tulee noin 6 000 lähetettä/vuosi ja siellä hoidetaan vuosittain noin 14 000 eri potilasta (luvut eivät sisällä terveysasemilla toimivien mielenterveys- ja päihde-työn sairaanhoitajien potilaita). Kaikki lähetteet arvioidaan joko saapumispäivänä tai seuraavana arkipäivänä. Kiireetön hoito tarjotaan lakisääteisessä määräajassa. Kiireellisissä vakavissa tilanteissa voi hakeutua suoraan akuuttityöryhmiin ilman lähetettä ja avuntarpeeseen vastataan 1–3 päivän sisällä yhteydenotosta. Akuuttityöryhmät hoitavat keskimäärin 1 700 eri potilasta vuodessa. Psykiatrisessa hoidossa olevat potilaat voivat hakeutua vastaanotoille ilman ajanvarausta (kiirevastaanotot arkisin klo 9–10.30 ja akuuttiajat joka arkipäivä). Päihdepoliklinikoille hakeutuva ei tarvitse lähetettä ja potilaat voivat hakeutua vastaanotolle ilman ennakkoyhteydenottoa arkisin klo 9–10.30 välisellä ajalla. Päihdepoliklinikat hoitavat yhteensä noin 5 000 eri asiakasta vuosittain.

Psykiatria- ja päihdepalvelut on asettanut erillistyöryhmän valmistelemaan muutosta päihdepoliklinikoiden VIA (vastaanotto ilman ajanvarausta) -toimintamalliin. Tavoitteena on lisätä palvelun saatavuutta laajentamalla toiminta-aikaa, aloittamalla liikkuva työ ja kehittämällä palvelua myös mielenterveysasiakkaiden palvelutarvetta paremmin vastaavaksi esimerkiksi terveys- ja hyvinvointikeskuksissa. Työryhmän esitys valmistuu 30.5.2018 mennessä.

Vastaanotto ilman ajanvarausta -toimintamallin osana selvitetään mahdollisuutta pilotoida avointa mielenterveysyksikköä jossain yksikössä (esimerkiksi terveys- ja hyvinvointikeskuksessa tai sen yhteydessä olevalla psykiatrian poliklinikalla) samanlaista vastaanottomallia kuin on päihdepoliklinikan avoimessa vastaanotossa. Mahdollisen pilotoinnin yhteydessä arvioidaan hoitomallin toimivuutta ja asiakastyytyväisyyttä.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Voimavarojen oikea kohdentaminen edistää mielenterveys- ja päihdeoireiden varhaista tunnistamista ja hoitoa sekä hoidon vaikuttavuutta. Perustason ja matalan kynnyksen palvelujen ensisijaisuus lisäävät asiakkaan osallisuutta, vahvistavat arjessa selviytymistä ja vähentävät erityistason palvelujen tarvetta."

Käsittely

22.05.2018 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Psykiatria- ja päihdepalvelujen johtaja Mikko Tamminen oli kutsuttuna asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyn ajan.

26.09.2018

Ärende/38

Puheenjohtaja Sanna Vesikansan joutui poistumaan kesken asian käsitellyn kokouksesta ja varapuheenjohtaja Karita Toijonen tuli hänen tilalleen puheenjohtajaksi kokouksen loppuajaksi.

Asiassa tehtiin seuraava vastaehdotus:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Kati Juva: Tehdään seuraava lisäys lausunnon viimeisen kappaleen ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia: "Vastaanotto ilman ajanvarausta -toimintamallin osana selvitetään mahdollisuutta pilotoida avointa mielenterveysyksikköä jossain yksikössä (esimerkiksi terveys- ja hyvinvointikeskuksessa tai sen yhteydessä olevalla psykiatrian poliklinikalla) samanlaista vastaanottomallia kuin on päihdepoliklinikan avoimessa vastaanotossa. Mahdollisen pilotoinnin yhteydessä arvioidaan hoitomallin toimivuutta ja asiakastyytyväisyyttä."

Kannattaja: jäsen Katju Aro

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Kati Juvan vastaehdotuksen yksimielisesti ilman äänestystä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Mikko Tamminen, psykiatria- ja päihdepalvelujen johtaja, puhelin: 310 58655
mikko.tamminen(a)hel.fi